

Mottagare
Regionstyrelsen

Regional cykelplan för Gotland 2025–2035

Förslag till regionstyrelsen för beslut i regionfullmäktige

- Regional Cykelplan för Gotland 2025–2035 fastställs.

Sammanfattning

På uppdrag av regionstyrelsen, 2023-06-13, § 222, har regionstyrelseförvaltningen tagit fram en regional cykelplan för Gotland. Den regionala cykelplanen gick på remiss mellan 25 oktober 2024 till 31 januari 2025. Nitton remissvar inkom och sammanfattas i en remissammanställning. Efter remissen har ett antal förändringar genomförts i cykelplanen. Större innehållsmässiga förändringar markeras i gult i den regionala cykelplanen.

En regional cykelplan är ett samlat regionalt vägledande dokument för utveckling av ökad och säker cykling. Syftet med en regional cykelplan för Gotland är att

- Främja ökad och säker cykling i regionen
- Förankra gemensamma mål, strategier och prioriteringar för cykling
- Bidra till att realisera målen i den regionala utvecklingsstrategin Vårt Gotland 2040 och dess tre genomförandeprogram, och till att uppnå andra övergripande mål
- Ge underlag till prioritering av åtgärder i Gotlands länsplan för regional transportinfrastruktur.

Den regionala cykelplanen ställer upp målet att cykelresorna (tramp- och elcykel) ska utgöra 20 procent av alla resor på Gotland 2035. År 2023 var andelen 12 procent.

Den regionala cykelplanen innehåller fyra prioriteringar för att främja ökad och säker cykling över hela Gotland: Fysisk planering för främjad cykling, Fler kombinationsresor, Ökad vardagscykling och Cykling för rekreation och turism. Dessa bryts ned i insatser och aktiviteter som beskriver hur arbetet med cykelfrågor kan tas vidare på regional nivå.

Den regionala cykelplanen innehåller även en cykelinfrastrukturdel med prioritering av stråk där tillgängligheten för cykeltrafik behöver säkerställas. Cykelinfrastrukturdelen omfattar inte det kommunala vägnätet i Visby och tätorterna utan är avgränsad till vägnätet utanför Visby och tätorter. Den regionala cykelplanen utgör ett underlag för fortsatt utredning av respektive stråk, innan åtgärderna är möjliga att prioritera in för genomförande i Gotlands

länsplan för transportinfrastruktur.

Uppföljning av den regionala cykelplanen sker i det löpande arbetet med genomförande av Gotlands länsplan för regional transportinfrastruktur genom kontinuerliga avstämningar mellan Region Gotland och Trafikverket.

Vartannat år kallas centrala aktörer till workshop med fokus på uppföljning för att säkerställa att arbete med insatser och aktiviteter sker. Regionstyrelsen ska tillställas lägesrapporter i samband med det. Uppföljning av måluppfyllelse görs genom regional resvaneundersökning var femte år. Ett tydligt inspel från remissinstanserna var att det krävdes en tydligare ansvarsfördelning i planen och det är genomfört, liksom förtydliganden av insatser och aktiviteter samt hur uppföljning ska ske, för att skapa så stor framdrift som möjligt.

Ärendebeskrivning

På uppdrag av regionstyrelsen, 2023-06-13, § 222, har regionstyrelseförvaltningen tagit fram en regional cykelplan för Gotland. Uppdraget grundar sig i regionstyrelsens uppdrag till regionstyrelseförvaltningen att i samverkan med andra aktörer se över förutsättningarna att genomföra en studie om möjligheten att anlägga olika typer av cykelvägar/stigar, 2022-10-27, § 271. Det uppdraget uppkom i sin tur som ett resultat av bifall till en motion från Eva Gahnström (C), om att Region Gotland tillsammans med Trafikverket och lokala utvecklingsgrupper tar fram en plan för anläggande av cykelstigar/sommarcykelvägar.

Behovet av en strategisk cykelplan har identifierats i Gotlands länsplan för regional transportinfrastruktur 2022–2033 eftersom det utanför Visby hitintills har saknats en kartläggning av behov och prioriteringar på cykelområdet. Gotlands regionala cykelplan utgör ett planerings- och kunskapsunderlag som möjliggör en samordnad cykelplanering mellan Trafikverket och Region Gotland, för att främja cykelresor för pendling och rekreation. Den regionala cykelplanen identifierar även samverkande insatser och initiativ, utöver cykelvägarnas utbyggnad, som främjar användning av cykel som hållbart färdmedel. Planens ambitioner överensstämmer väl med Översiktsplan Vårt Gotland 2040 och prioriteringarna av stråk utgår ifrån riktlinjerna i översiktsplanen. Den regionala cykelplanen gick på remiss mellan 25 oktober 2024 till 31 januari 2025. Nitton svar inkom från totalt sextio remissinstanser. Remissen fanns även tillgänglig på Region Gotlands hemsida med möjlighet för medborgare att skicka in ett svar.

Bakgrund – varför en regional cykelplan för Gotland?

Cykeln är ett resurseffektivt transportmedel som kan förbättra tillgänglighet, folkhälsa, närmiljö och klimat. Genom att integrera cykeln i samhällsplaneringen och genom att arbeta med cykelfrämjande åtgärder skapas ett mer hållbart, hälsosamt och effektivt transportsystem, vilket har betydelse ur samtliga tre hållbarhetsperspektiv. En regional cykelplan är ett samlat regionalt vägledande dokument för utveckling av ökad och säker cykling. Syftet med en regional cykelplan:

- Främja ökad och säker cykling i regionen
- Förankra gemensamma mål, strategier och prioriteringar för cykling

- Bidra till att realisera målen i den regionala utvecklingsstrategin Vårt Gotland 2040 och dess tre genomförandeprogram, och till att uppnå andra övergripande mål
- Ge underlag till prioritering av åtgärder i Gotlands länsplan för regional transportinfrastruktur. I Gotlands länsplan för regional transportinfrastruktur 2022 – 2033 identifieras behovet av detta: *"Utanför Visby saknas kartläggning av behoven och en samordnad cykelplanering mellan Trafikverket och regionen behövs för att ta fram åtgärder som främjar både daglig pendlingscykling och turistcykling."*

Den regionala cykelplanens mål om ökad cykling på Gotland

Den regionala cykelplanen ställer upp målet att cykelresorna (tramp- och elcykel) ska utgöra 20 procent av alla resor på Gotland 2035. År 2023 var andelen 12 procent (*källa: Telia Travel Emission Insights*).

Framtagandeprocess

Den regionala cykelplanen har arbetats fram i nära samverkan med Trafikverket. Som underlag i framtagandeprocessen har andra regioners cykelplaner konsulterats och kombinerats med lokala förutsättningar och inspel från två workshops med externa deltagare. För cykelinfrastrukturdelen har två programvaror haft extra betydelse, Trafikverkets analysprogram *Regional cykelmodell 2.0* som visar den teoretiska cykelpotentialen för olika sträckor och tjänsten *Telia Travel Emission Insights* som med hjälp av mobildata visar hur vi rör oss på ön. Cykelinfrastrukturdelen av planen lyftes som ett informationsärende till regionstyrelsen 2024-06-18, § 230. Medskick från regionstyrelsen arbetades därefter in i förslaget. Den regionala cykelplanen remissades perioden 25 oktober 2024 till 31 januari 2025. Nitton svar inkom. Svaren och regionstyrelseförvaltningens kommentar finns i en separat remissammanställning. Remissvaren har lett till en rad förändringar i den regionala cykelplanen. Större innehållsmässiga förändringar markeras i gult i planen.

Cykelplanens upplägg

Den regionala cykelplanen innehåller dels en prioritering av vilka sträckor som ska tillgängliggöras för cykel, dels fyra prioriteringar för att främja ökad och säker cykling över hela Gotland.

Fyra prioriteringar för Gotland

Fyra prioriteringar har identifierats som särskilt viktiga för att främja ökad och säker cykling på Gotland (se bild 1). Respektive prioritering består av ett antal insatser, som gemensamt kan bidra till att uppnå den regionala cykelplanens mål om ökad cykling till år 2035. Insatserna konkretiseras i aktiviteter. Region Gotland ansvarar för att samordna aktiviteterna, men flera av aktiviteterna kräver också andra aktörers engagemang.

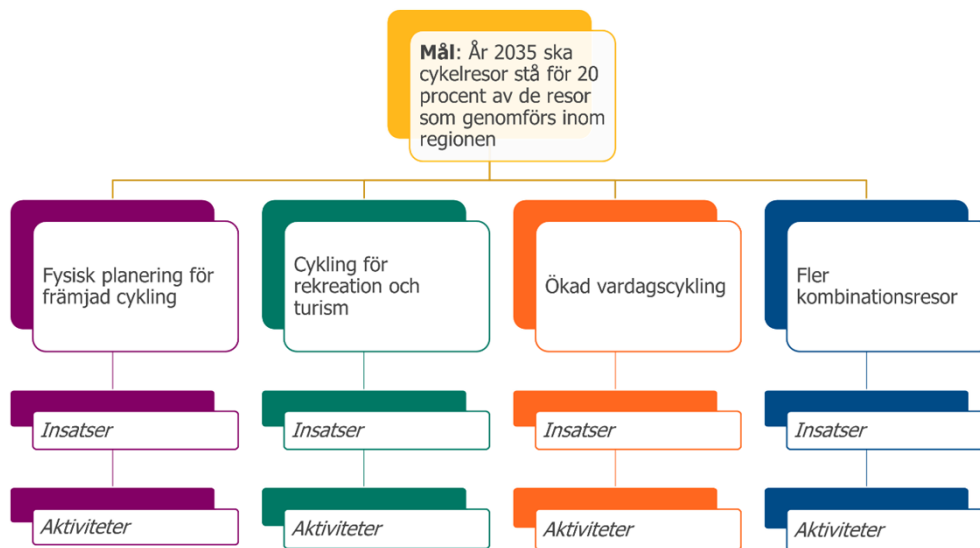

Bild 1. Den regionala cykelplanens förändringslogik

Uppföljning

- Uppföljning av den regionala cykelplanen sker både inom Trafikverkets och Region Gotlands löpande arbete med genomförande av Gotlands länsplan för regional transportinfrastruktur genom kontinuerliga avstämningar på tjänstepersonsnivå.
- Vid anläggande av ny regional cykelinfrastruktur ska Trafikverket i de fall så är möjligt genomföra trafikmätningar före och efter för att ta reda på nyttjandegraden.
- Regionstyrelseförvaltningen ska vartannat år kalla centrala aktörer till workshop med fokus på uppföljning för att säkerställa att arbete med insatser och aktiviteter sker. Regionstyrelsen ska tillställas lägesrapporter i samband med det.
- Uppföljning av måluppfyllelse görs genom någon form av regional resvaneundersökning var femte år. Arbetet med en ny resvaneundersökning initieras av regionstyrelseförvaltningen.

Cykelinfrastrukturdelen: Förslag på vägnät där tillgängligheten med cykel ska säkerställas

Cykelinfrastrukturdelen omfattar inte det kommunala vägnätet utan är avgränsad till vägnätet utanför Visby och tätorter. Kartan (bild 2) anger vilka orter/målpunkter som bör förbindas, men inte hur det ska göras (vilken exakt sträckning eller vilken typ av infrastruktur som är lämplig). Innan åtgärder kan genomföras på respektive sträcka behöver fördjupade utredningar genomföras. Utredning och genomförande av identifierade åtgärder tar förhållandevis lång tid. Utpekandet ska därför ses som en vision och en inriktning, liksom ett underlag för Trafikverket när de planerar för kommande utredningar. Observera att numreringen enbart är för att tydliggöra vilken sträcka som ligger var och inte ger uttryck för prioritering inom ramen för respektive

prioriteringsnivå. Ett medskick från remissinstanserna är att gotlänningars resor och pendlingsmöjligheter ska prioriteras.

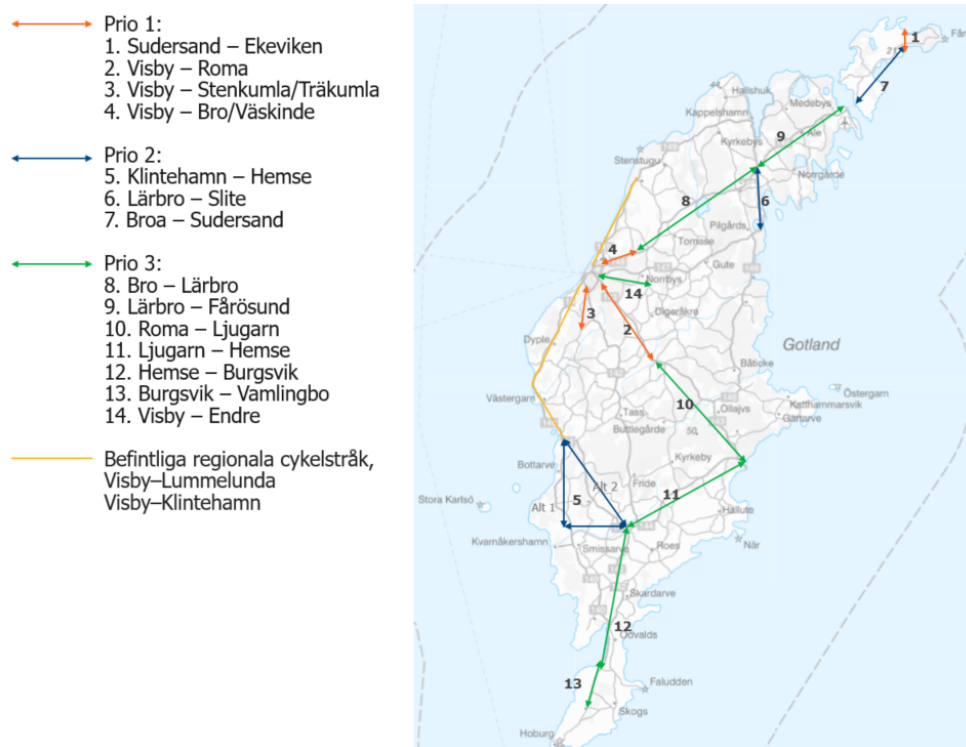

Bild 2. Förslag på ett sammanhängande cykelvägnät för Gotland (numreringen ska inte ses som en prioriteringsordning utan är till för att tydliggöra vilka målpunkter som berörs).

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen bedömer att den regionala cykelplanen kommer att hjälpa Region Gotland att fokusera arbetet avseende cykelåtgärder. För att främja ökad cykling är förbättrad cykelinfrastruktur viktigt. Den prioritering och det utpekandet som görs i den regionala cykelplanen kommer att hjälpa Trafikverket att prioritera utredningsresurser och är därför ett första viktigt steg för förbättrad cykelinfrastruktur. För att cyklingen ska öka krävs dock mer än infrastrukturdelarna, och det är det som sammanställs i den andra delen av den regionala cykelplanen. Det är något som bland annat Trafikverket lyfter i sitt remissvar.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/ rättsligt perspektiv

Ej aktuellt

2. Ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är att främjande av cykling är positivt ur ett ekonomiskt perspektiv då studier visar att varje investerad krona i cykelinfrastruktur ger mångfalt tillbaka. Åtgärder på de stråk och sträckningar som pekats ut i detta ärende finansieras genom länsplan för regional transportinfrastruktur. De aktiviteter som identifieras i cykelplanen kommer att kräva resurser i form av arbetstid, men är i linje med vad Region Gotland arbetar med och ska arbeta med för att uppnå målen i den regionala utvecklingsstrategin och därför något

som bör integreras i verksamheten. Cykelplanen löper över tio år, och det finns därför även möjlighet att fasa in åtgärder.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att den regionala cykelplanen kan bidra positivt ur ett barnperspektiv, inte minst om den kan hjälpa till att underlätta för barn att cykla till skola och fritidsaktiviteter. Här blir det viktigt att ta tillvara på de lärdomar som kommer ur tidigare projekt, vilket också lyfts med som en aktivitet i planen.

4. Jämställdhetsperspektiv

Bedömningen är att främjad cykling är viktigt för kvinnor och män. I en undersökning gjord av SCB 2024 ligger Gotlands kommun på plats 63 av 290 kommuner avseende andel anställda med möjlighet att cykla mellan bostad och arbete inom 15 minuter (42 procent). 44 procent av kvinnorna respektive 40 procent av männen har den möjligheten. Främjad cykling skulle gynna dessa resor.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att den regionala cykelplanen bidrar till att binda ihop hela Gotland genom att identifiera stråk och sträckor över stora delar av ön. Till skillnad från Visby Cykelplan fokuserar den regionala cykelplanen på det regionala perspektivet och att binda ihop tätorter och målpunkter med lite längre avstånd med varandra.

6. Klimat och miljöperspektiv

Bedömningen är att främjad cykling är viktigt ur ett klimat- och miljöhänseende. I det fall en cykelresa kan ersätta en bilresa minskar utsläppen och/eller belastningen på vägarna. Med ett minskat behov av hårdgjorda ytor för bilar förbättras dessutom möjligheten till avrinning vilket är viktigt också ur ett klimatanpassningsperspektiv.

Beslutsunderlag

Regional Cykelplan Gotland 2025–2035 efter remiss
Remissammanställning Regional Cykelplan Gotland
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-03-31

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör

Skickas till

Berörda förvaltningar och nämnder